

Mededeelingen van de Nederlandsche Boschbouwvereniging

JAARVERSLAG

1 Januari—1 September 1928

Ingevolge een besluit op de najaarsvergadering 1927, zullen in het vervolg de te publiceeren jaarverslagen betrekking hebben op de periode tusschen twee najaarsvergaderingen. In verband hiermede loopt dit verslag voor de eerste maal slechts van 1 Januari tot 1 September 1928.

LEDEN

Er traden in deze periode 3 nieuwe leden toe, terwijl er 2 als kandidaat-leden werden opgegeven, over wier aannname op de najaarsvergadering zal worden beslist. Het aantal leden bedraagt dus per 1 September in totaal 73.

CONTRIBUTIE

Deze is evenals vorige jaren ook voor 1928 vastgesteld op f 7.50.

BESTUUR

Daar op iedere *najaarsvergadering* één niet herkiesbaar bestuurslid aftreedt, onderging de samenstelling van het bestuur in deze periode geen verandering.

PUBLICATIES

De redactie hiervan berust evenals vorige jaren bij het bestuur en wel meer in het bijzonder bij den secretaris.

WETENSCHAPPELIJKE CURSUSSEN

De commissie tot voorbereiding van deze cursussen bestond evenals vorige jaren uit de heeren J. H. Jager Gerlings, E. Hesselink en Prof. Dr. H. A. J. M. Beekman. Het reeds in het vorige jaarboek gepubliceerde voorloopige programma van den 4en cursus onderging nog enkele wijzigingen. Naar aanleiding van de hierover gehouden besprekingen op de voorjaarsvergadering, werd als plaats voor dezen cursus niet Zwolle doch Assen gekozen.

WERKZAAMHEDEN VAN HET BESTUUR

In de afgelopen periode werden twee bestuursvergaderingen gehouden. Een belangrijk gedeelte hiervan was gewijd aan het opnieuw opzetten van de concepten voor statuten en huishoudelijk reglement overeenkomstig de hierover genomen besluiten op de najaarsvergadering 1927.

De concepten kwamen gereed en werden als drukproef aan de leden toegezonden teneinde op de voorjaarsvergadering 1928 opnieuw te worden behandeld.

Het rapport van de Commissie voor de Houtmaten werd den leden in het jaarboek 1928 toegezonden. Van dit rapport zijn 1500 overdrukken gemaakt, welke met een begeleidend schrijven op ruimen schaal zullen worden verspreid, teneinde te trachten de hierin ontwikkelde denkbeelden bij de verschillende betreffende autoriteiten en belanghebbenden ook inderdaad algemeen ingang te doen vinden. De verzending hiervan is eenigszins vertraagd doordat nog wordt gewacht op ons hiervoor ook door den Houtbond te verstrekken adreslijsten, doch zal toch in ieder geval nog in dit najaar kunnen plaats vinden.

De in het vorig jaarboek aangekondigde 6 rapporten konden tijdig worden ingediend aan het bestuur der Nederlandsche Heidemaatschappij, ter behandeling op het congres dat in Juni j.l. is gehouden bij gelegenheid van haar 40-jarig bestaan. Ze zullen binnenkort ook in druk verschijnen in een door deze maatschappij uit te geven gedenkboek.

Met de firma Verkade te Zaandam werden voorloopige onderhandelingen gevoerd over het samenstellen van een album, meer speciaal betrekking hebbende op het bosch en den boschbouw, teneinde te trachten op deze wijze het groote publiek meer met onzen Nederlandschen boschbouw en de hieraan verbonden belangen bekend te maken.

VOORJAARSVERGADERING

Het bestuur achtte het gewenscht deze vergadering dit jaar te doen samenvallen met het congres der Nederlandsche Heidemaatschappij.

In verband hiermede werd deze gehouden te Arnhem op Woensdag 27 Juni, 's avonds 8 uur in hotel „Riche”.

De vergadering werd bijgewoond door 40 leden en 1 introduc e.

INLEIDINGEN OP DE VOORJAARSVERGADERINGEN

Op deze vergadering werden de volgende onderwerpen behandeld:

1. De heer Jansen hield een voordracht — geillustreerd met een serie lantaarnplaatjes — over de bebossching in Drenthe.

Een en ander in verband met den in het najaar te houden

wetenschappelijken cursus, die v.n.l. in het teeken van Drenthe zou staan.

Spreker gaf allereerst enkele statistische gegevens. Drenthe heeft volgens het landbouwverslag van 1926 slechts 13.600 ha bosch (5.13%). Van 1880—1920 nam hier het boschareaal toe met slechts 2000 ha of 50 ha per jaar, terwijl de woeste grond in deze provincie in dienzelfden tijd afnam met 867 ha per jaar.

Van 1920—1926 nam, in verband met de hier sindsdien krachtig aangevatte werkverschaffing, de boschoppervlakte toe met ruim 3000 ha of met ruim 500 ha per jaar, de woeste grond verminderde in deze 6 jaren met 12000 ha of met circa 2000 ha per jaar.

De provincie is oorspronkelijk boschrijker geweest, zooals aan de hand van een kaart van 1634 nader wordt aangetoond. Nadat spreker de oorzaken van dezen achteruitgang heeft nagegaan, stelt hij de vraag hoe het komt dat hier in de periode van 1810—1920 zoo weinig is gedaan.

Een en ander staat vnl. in verband met het feit dat, zooals blijkt uit een door de Nederlandsche Heidemaatschappij hierover in 1900 uitgebracht rapport, de overtuiging had post gevat, dat de Drentsche heidegronden, door hun over het algemeen ondoorlatenden bodem, ongeschikt waren voor bebossching. Alleen de stuifzanden zouden voor dit doel beter zijn.

Vervolgens wordt behandeld het artikel van den heer Boodt, in den 32en jaargang van het Tijdschrift der Nederlandsche Heidemaatschappij (1920) waarin deze zijn ervaring geeft over de Drentsche bebossching gedurende de 12 jaren die hij hier als houtvester heeft gewerkt. Diens conclusies waren de volgende:

Keileemgronden: Oostenrijksche den en na voorbouw fijnspar met witte en zwarte els.

Heidevelden zonder keileem: groveden gemengd met fijnspar en eik of met eik alleen.

Zandverstuivingen: groveden en Oostenrijker.

Spreker komt hierna aan de door hemzelf toegepaste bebosschingsmethode. De overal geconstateerde slechte groei van den groveden noodzaakte hem uit te zien naar andere houtsoorten. Dit klemde des te meer daar reeds één jaar nadat hij hier het beheer van den heer Boodt had overgenomen, in 1921, met de werkverschaffing werd aangevangen, zoodat in 1922 reeds 1000 ha op bebossching lagen te wachten welke oppervlakte wekelijks met 20 ha vermeerde. Gelukkig viel dit samen met een periode, toen de inzichten van mannen als van Schermbeek en Dr. Erdmann hier te lande steeds meer veld wonnen. De ideëen van deze boschbouwers hebben spreker dan ook v.n.l. geleid bij de door hem gevolgde methoden, waarbij hij is gekomen tot een indeeling in 5 typen, te weten:

a. *Zandverstuivingen*: beplanten met groveden in de opgestoven gedeelten en met Oostenrijkers in de uitgestoven laagten. Verder ook bezaaiing met Oostenrijker, groveden en zeeden waarbij 2 hl eikels worden doorgemengd (voor bodemverpleging tusschen de dennen). Doorzaaien met Eur. lariks gaf geen resultaat.

b. *Veengronden*: Ontwateren, op rabatten leggen en overzanden en daarna bebosschen als de hieronder nader te noemen heidegronden met ondoorlatenden ondergrond.

Dit echter alleen indien de veenlaag bestaat uit bolster of grauwveen. Komt zwartveen voor dan is van de bebossching niet veel te verwachten en kan alleen worden bezaaid of beplant met berken.

c. *Verlaten bouwlanden*: na flinke bewerking met ploeg en egge inzaaien met eikels onder scherm van witte els of beplanten met Jap. lariks, gemengd met els of met fijnspar en Douglas en els.

d. *Heidegronden met doorlatenden ondergrond*: nabewerking met de ploeg tot aan den open ondergrond, bezaaien met per ha 3 hl eikels, die met de schijfegge worden ingewerkt en daarna beplanten met 1-jarige grovedennen.

e. *Heidegronden met ondoorlatenden ondergrond*:

1. *bezaaien met 10 hl eikels en beplanten met 1-j. witte els op onderlinge afstanden van 1.25 m.* Oorspronkelijk steeds lupinenvoorbouw doch later bleek dit niet steeds noodig, mits slechts slakkenmeel wordt gegeven. Gewoonlijk wordt hier ook nog wat Jap. lariks doorgeplant of Eur. lariks (1 kg per ha) doorgezaaid. Verder worden vaak overblijvende blauwe lupinen doorgezaaid. Een genomen proef waarbij deze lupinen de elzen geheel vervingen gaf zeer goede resultaten.

Op betere gronden worden de elzen geplant op onderlinge afstanden van 1.50 m. Worden de eikels op rijen gezaaid zoo gebruikt men 6 hl per ha.

Elzen worden vaak gemengd met prunus, lijsterbes of Amelanchier. Grondbewerking niet te diep (\pm 25 cm) met achter de ploeg een ondergrondswoeler.

2. *Beplanten met fijnspar en Douglas (afstand 1.50-2 m) waartusschen els, na voorbouw of met Jap. lariks en els zonder voorbouw, doch bemest met per ha 400 à 500 kg slakkenmeel.* Verder voor bodemverpleging doorzaaien met Am. eik, beuk of gewone eik.
3. *Bezaaien met Eur. lariks (3 kg per ha) gemengd met groveden (2 à 3 kg per ha) of Oostenrijker en 3 à 4 hl eikels.* Geen voorbouw doch een bemesting met per ha 300 à 400 kg slakkenmeel omdat dit een zeer gunstigen invloed schijnt te hebben op de kieming van den lariks.

Open gedeelten worden later bijgezaaid met berk, wat in het 3e jaar nog kan gebeuren.

Grondregel is dus steeds menging van verschillende soorten. Behalve hier en daar op het stuifzand worden nergens eensoortige bosschen meer aangelegd.

De gemiddelde kosten van deze bebossching bedroegen over een oppervlakte van 2000 ha circa f 225 per ha.

2. De heer Blokhuys hield daarna een voordracht over *het dennenschotvraagstuk in Drenthe*. Spreker begon met er op te wijzen dat het dennenschot (*Lophodermium pinastri*) in Drenthe veel heftiger en schadelijker optreedt dan in de Veluwe en Noord-Brabant. Het optreden van het dennenschot dwingt hier steeds meer om nieuwe wegen te zoeken bij de bebossching der heidevelden.

Dit sterker optreden in Drenthe is v.n.l. te verklaren uit klimatologische verschijnselen en wel in de eerste plaats door den *wind* en verder door de *temperatuur*.

De gemiddelde *windsnelheid* is in Drenthe grooter dan in de andere provinciën (Drenthe 4.3, Veluwe 4.0, N.-Brabant 3.7). Ook de frequentie van *stormachtigen* wind (7 en 8 Beaufort) en van *storm* (9 en 10 Beaufort) is in Drenthe aanzienlijk hooger. Per 10.000 waarnemingen waren deze cijfers resp. voor

Drenthe	stormachtig	45	storm	1.5
Veluwe	"	15	"	0.5
N.-Brabant	"	10	"	0.3

Wat de *temperatuur* betreft zoo is de gemiddelde jaarlijksche temperatuur in Drenthe 0.2° C. lager dan op de Veluwe en 0.8° C. lager dan in N.-Brabant. Ook de minimum temperaturen zijn in Drenthe aanmerkelijk lager dan in andere gedeelten van ons land.

Spreker wijst er vervolgens op dat de aantasting door deze zwamziekte in den regel secundair is en dat er verschil is tusschen het schotverschijnsel zooals dit in de Deutsche litteratuur wordt beschreven en de schotziekte in Drenthe. In Duitschland treedt de ziekte v.n.l. op tusschen 1 en 4 jaar, in Drenthe na het 4e of 5e jaar. In Duitschland begint de ziekte aan de onderste takken, in Drenthe aan den top.

Von Tubeuf noemt als hoofdoorzaak van het schot het verwelken van de naalden waardoor het mycelium bij het binnendringen minder weerstand ondervindt. Dit verwelken nu zal in Duitschland meer worden veroorzaakt door directe inwerking van de zon, in Drenthe en op de kale vlakten van N.W. Duitschland vooral door de schadelijke invloeden van den wind. Hetzelfde feit is ook voor Denemarken geconstateerd door Helms, die ook hier den wind als hoofdoorzaak voor het veelvuldig optreden van deze ziekte in Denemarken aanneemt. Sorauer neemt aan dat de ziekte des te erger is naarmate het verschil tusschen bodem- en luchttemperatuur grooter is (meer verdamping bij onvoldoenden aanvoer van vocht).

Herkomstproeven hebben bewezen dat Noordelijke rassen minder gevoelig zijn voor de schotziekte dan Zuidelijke rassen, terwijl ook uit de proeven in Denemarken genomen, is gebleken, dat de verschillende dennenrassen ongelijk gevoelig zijn voor de werking van den wind.

In verband hiermede raadt spreker aan:

- a. Afzien van gebruik van grovedennen uit andere streken van Nederland dan uit Drenthe;
- b. Invoer van Noordelijk zaad (voor open heidevelden Schotsch zaad; voor bestaand bosch — waar dus beschutting is — misschien Zweedsch, Noorsch, Finsch en Rigazaad);
- c. Kweeken van eenjarige dennen in dennenschotvrije en beschutte gebieden;
- d. In afwachting van de resultaten met Noordelijk zaad, de grovedennencultuur in Drenthe tot het uiterste beperken.

Besloten wordt dat getracht zal worden deze beide lezingen in druk te doen verschijnen vóór den wetenschappelijken cursus van het najaar. De lezing van den heer Jansen is verschenen in het Augustusnummer van het Tijdschrift der Nederlandsche Heidemaatschappij, de lezing van den heer Blokhuis in het Augustus en Septembernummer van het Nederlandsch Boschbouw tijdschrift. Bovendien zijn den deelnemers aan de excursie van 12 September separaat afdrucken toegezonden van de lezing van den heer Jansen.

Op de voorjaarsvergadering kwam ook nog in behandeling het rapport van de Commissie voor de Houtmaten dat echter geen aanleiding gaf tot bijzondere opmerkingen.

De door het bestuur omgewerkte concept-Statuten en Huis-houdelijk Reglement worden op deze vergadering, na het aanbrengen van nog enkele kleine wijzigingen, met algemeene stemmen aangenomen. Besloten werd, thans de Koninklijke goedkeuring hierop aan te vragen. Deze aanvraag is met de bijbehoorende stukken in Juli j.l. ingediend.

EXCURSIES

Aan de voorjaarsvergadering waren verbonden 2 excursies, eveneens gecombineerd met de boschbouwexcursies, die de Nederlandsche Heidemaatschappij heeft gehouden ter gelegenheid van haar congres.

De excursie van Donderdag 28 Juni ging naar de Peel (Beestenveld en Stippelberg; gemeente Bakel) en was, in verband met het groote aantal deelnemers uit verschillende landen, gesplitst in twee groepen, ieder van ongeveer 40 deelnemers onder leiding van de heeren G. Houtzagers en M. de Koning.

De excursie van Vrijdag 29 Juni ging naar de Ginkel en

Buunderkamp en de Middagter Allée en stond onder leiding van den heer G. Houtzagers. Het aantal deelnemers bedroeg hier ongeveer 60.

BUITENLANDSCHE BOSCHBOUWVEREENIGINGEN

- Publicaties en mededeelingen werden dit jaar gewisseld met :
- 1e. de V.H.A.B.I.N.O.I. Boschbouw. Tijdschrift Tectona.
 - 2e. The Empire forestry association te Londen.
 - 3e. La Société forestière provençale „Le Chêne” te Marseille.
 - 4e. Comité des forêts de Loire et Cher te Blois.
 - 5e. Société forestière de Franche Comté te Salins.
 - 6e. Société des Amis des arbres te Parijs.
 - 7e. Deutscher Forstverein für Böhmen, Mähren und die Tschecho-Slowakei te Teplitz.
 - 8e. Deutscher Forstverein te Berlijn.
 - 9e. Verein „Deutscher Wald” te Marburg.
 - 10e. l' Administration du Touring Club Italiano te Milaan, Boschbouwmaandschrift „l'Alpe”.

ANDERE VEREENIGINGEN EN CORPORATIES

- Bovendien werden geruild en ontvangen :
- 1e. Mededeelingen van het Rijksboschbouwproefstation.
 - 2e. Jaarboekjes van de Nederl. Dendrologische Vereeniging.
 - 3e. Jaarverslagen van de Vereeniging van Rentmeesters.
 - 4e. Jaarverslagen van de Nationale Woningraad.
 - 5e. Jaarverslagen van de Vereeniging „Het Grondbezit”.
 - 6e. Jaarboek van de Vereeniging tot behoud van Natuurmonumenten.

PUBLICATIE

De mededeelingen en publicaties der vereeniging worden toegezonden aan een hiervoor opgemaakte lijst van vereenigingen, corporaties, officieele lichamen en personen in ons land en in N. O. Indië en aan de verschillende dag- en vakbladen (hier te lande en in het buitenland).

Deze laatste ontvangen ook steeds van den secretaris de verslagen van de vergaderingen en excursies.

Het jaarboek 1928 verscheen midden Juni.

De Secretaris,
G. HOUTZAGERS.

Arnhem, 1 September 1928.